

Interakčný štýl učiteľa a sociálna klíma triedy žiakov staršieho školského veku

Martina Luptáková¹, Milan Havrilko¹

¹Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta telesnej výchovy a športu

Abstrakt:

Cieľom príspevku bolo zistiť poznatky o vzťahu interakčného štýlu učiteľa a sociálnej klímy v triedach starších žiakov. Výskum sa realizoval na hodinách geografie a zúčastnili sa ho žiaci staršieho školského veku, presnejšie žiaci z triedy siedmeho s počtom (n=19) a z triedy ôsmeho ročníka (n=13) zo súkromnej základnej školy Bajkalskej so všeobecným intelektovým nadaním. Na zber výskumných údajov sme využili štandardizované dotazníky QTI (Questionnaire on Teacher Interaction) sme zisťovali interakčný štýl učiteľa a CES (Classroom Environment Scale) sociálnu klímu triedy. Zistili sme štatisticky významné vzťahy na hladine 5 % štatistickej významnosti u žiakov v triede ôsmeho ročníka. Zaznamenali sme 5 % štatistickú významnosť medzi dimenziou „karhajúci“ a premennou „jasnosť pravidiel“ a 1 % hladinu štatistickej významnosti medzi dimenziou „prísny“ a premennou „učiteľovu pomoc žiakom“. Výsledky u žiakov siedmeho ročníka dosiahli hladinu 5 % štatistickej významnosti medzi dimenziami „nespokojný“ a premennou „jasnosť pravidiel“ a rovnako medzi dimenziou „karhajúci“ a premennou „jasnosť pravidiel“. Zvyšné vzťahy medzi dimenziami a premennými neboli štatisticky významné.

Kľúčové slová: sociálna klíma triedy, interakčný štýl učiteľa, starší školský vek.

Ak chceme uspieť vo výchovno-vzdelávacom procese je hlavným základom vytvoriť vhodný vzťah, ktorý sa odohráva medzi učiteľom a žiakom. Taký spoločenský vzťah medzi učiteľom a žiakom prináša pozitívnu komunikáciu, kde vzniknuté problémy sú vyriešené bez akéhokoľvek sporu. Vzťah, ktorý je medzi žiakom a učiteľom vytvorený, je samozrejme ovplyvňovaný určitými faktormi. Patria sem najmä charakteristické vlastnosti osobnosti ako u žiaka, tak aj u učiteľa. Vzťah medzi učiteľom a žiakom, ktorý má interakčnú podobu sa môže, ale nemusí pohybovať v oblastiach, ktoré sú kladné alebo úplne záporné. Medzi hlavné oblasti interakcie učiteľa vo vzťahu k žiakom patria pedagogické schopnosti, didaktické zručnosti, a ako posledné osobnostné vlastnosti učiteľa. Tieto tri oblasti zobrazujú kvalitu učiteľovej osobnosti, ako hlavný faktor dobrého vzťahu k žiakom, vzťah učiteľ – žiak (Drlíková et. al 1992). Gavora (2003) sa vo svojom výskume interakčného štýlu učiteľa opieral o teóriu, že dosiahnuté výsledky boli jemne ovplyvnené profesionalitou skúmaných učiteľov, nakoľko priemer praxe vybraných učiteľov bol 21,3 roka. Dupkalová a Krajčová (2015) vo svojom výskume uviedli, že rôzna aprobácia predmetu u skúmaných učiteľov nemala žiaden vplyv na rozdielnosť hodnôt interakčného štýlu učiteľa. Mainhard et al. (2012)

vo svojej publikácii objasňoval princíp medziľudskej komplementarity v súčasných vzťahoch medzi učiteľom a žiakom, kde poukázal na to, že v triede učiteľa s vyšším medziľudským štýlom úrovne jednania mali štádium komplementarity na vyššej úrovni, ako vzťahy v druhej triede učiteľa, kde medziľudský štýl bol charakterizovaný nižšou hladinou jednania.

Sociálna klíma školskej triedy nám vyjadruje mieru spokojnosti žiaka v triede ako skupine, vzájomné porozumenie si medzi žiakmi v triede a ich stupeň súťaživosti či konkurencie, rovnako ako miera kohézie triedy (Gavora 1999). Sociálna klíma v sebe označuje dlhodobé fakty, určené pre konkrétnu triedu respektíve učiteľov po zopár mesiacov alebo rokov. Sociálna klíma školskej triedy je z časti ovplyvnená aj samotnou klímou školy a učiteľského kolektívu. Najviac ju ale ovplyvňujú samotní žiaci triedy a sociálne skupiny, ktoré v triede pôsobia (Petlák, 2005; Nemček, 2022). Podľa autoriek Rimm-Kaufman a Sandilos (2010) má zlepšenie vzťahov medzi žiakmi a učiteľom vysoko pozitívne, ako aj dlhodobé dopady na žiaka z pohľadu sociálneho a akademického rozvoja. Žiaci, ktorí majú so svojim vyučujúcim bližšie vzťahy, kladné vzťahy a rovnako aj podporujúce vzťahy, sú predurčení k získaniu lepších výsledkov v škole a na hodine ako žiaci, u ktorých sa vyskytujú konflikty vo vzťahu so svojim vyučujúcim. Koštrnová (2014) uvádza, že rôzni učelia majú rôzny štýl učenia, ktorého originalita sa dokáže preukazovať v ktorejkoľvek triede, kde učiteľ učí. Prostredníctvom toho, učiteľ dokáže vytvárať samostatnú klímu slúžiacu na učenie a zároveň aj správanie sa žiakov. Z toho dôvodu jedna trieda reaguje rozdielne na každého učiteľa.

Školská trieda nám určuje systém, ktorý opisuje jednotlivé interakcie, ktoré sa odohrávajú medzi žiakmi, alebo medzi žiakom a učiteľom (Hornáková 2019). V období staršieho školského veku sa nachádzajú žiaci druhého stupňa základnej školy. Ide teda o jednotlivcov, ktorých vek sa pohybuje v rozmedzí 10-15 rokov, ktorí sa nazývajú taktiež ako pubescenti (Vágnerová, 2000).

Cieľ

Cieľom výskumu bolo zistiť interakčný štýl učiteľa a sociálnu klímu v triedach žiakov staršieho školského veku.

Metodika

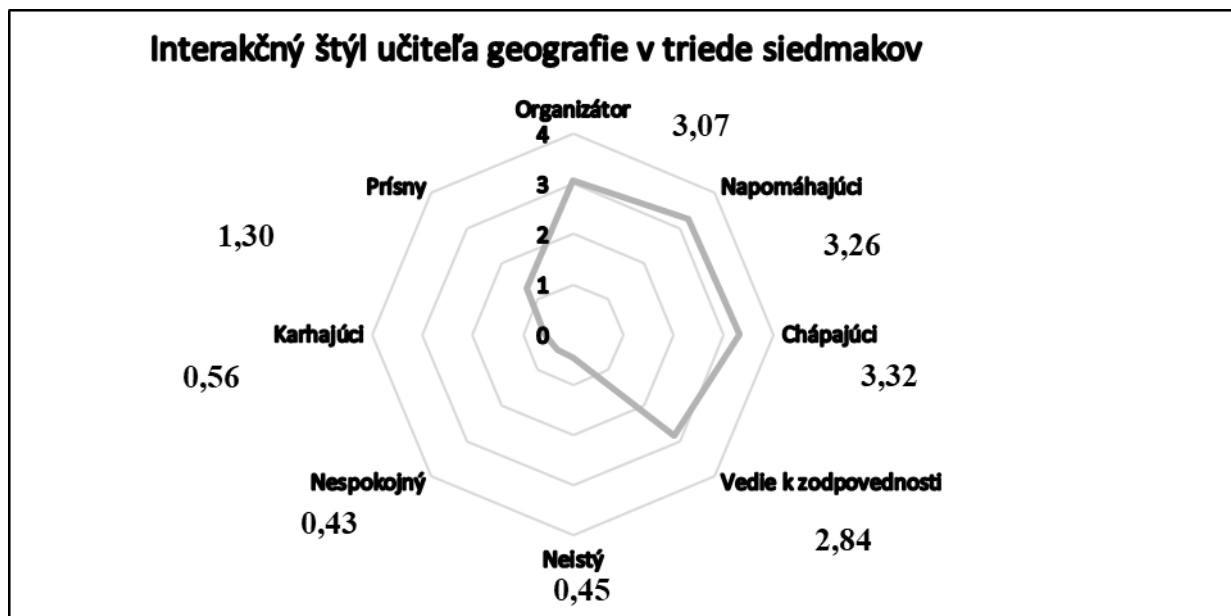
Výskumný súbor tvorilo 32 respondentov – žiakov z triedy siedmeho ročníka s počtom 19 (12 dievčat a 7 chlapcov) a žiakov ôsmeho ročníka s počtom 13 respondentov (7 dievčat a 6 chlapcov). Interakčný štýl učiteľa sme skúmali na jednom učiteľovi, ktorý je

špecializovaný v predmete geografia a telesná a športová výchova. Ide o muža vo veku 38 rokov s dĺžkou pedagogickej praxe 13 rokov. V oboch skúmaných triedach vyučuje geografiu 2x do týždňa.

Na zber výskumných údajov sme využili štandardizovaný dotazník QTI - Interakčný štýl učiteľa (*Questionnaire on Teacher Interaction*) podľa autorov (Gavora, Mareš a Brok, 2003). Tento dotazník je zhotovený zo 64 otázok, ktoré sú rozdelené do 8 dimenzií, prostredníctvom ktorých vieme určiť interakčný štýl učiteľa. Na každú z otázok mohol respondent odpovedať v rozpätí 0-nikdy až po 4-vždy. Jednotlivé dimenzie interakčného štýlu rozdeľujeme na: organizátor, napomáhajúci, chápaní, vedie k zodpovednosti, neistý, nespokojný, karhajúci a prísny. Dotazník, ktorý sme použili bol anonymný. Pri interakčnom štýle učiteľa sme dosiahnuté dáta vypočítali na základe určeného kľúča, prostredníctvom ktorého sme zistili hodnoty odpovedí našich respondentov v jednotlivých položkách, ktoré sme pomocou kľúča roztriedili do ôsmich sektorov. Vo všetkých sektoroch musí vyjsť výsledok v rozmedzí 0-4. Druhým nástrojom bol štandardizovaný DOTAZNÍK CES - Meranie sociálnej klímy v triede (*Classroom Environment Scale*) podľa autorov Lašek a Mareš (1991). Pozostáva z 24 otázok, ktoré sú následne rozdelené do 6 dimenzií (zaujatie žiaka učením, vzťahy medzi žiakmi, učiteľova pomoc žiakom, orientácia žiakov na úlohy, poriadok a organizovanosť, jasnosť pravidiel). Pomocou daného dotazníka máme možnosť zistiť lepší obraz o skúmanej triede a jeho učiteľovi. Dotazník je určený pre 2. stupeň základných škôl a všetky stredné školy. Dotazník sme vyhodnocovali podľa odpovedí. Za každú odpoveď, ktorá bola zaškrtnutá pod políčkou ÁNO, sme žiakom zaevidovali tri body. Odpovediam, ktoré boli zaškrtnuté v políčku NIE, bol pridelený 1 bod. 2 body sme určili vtedy, ak žiak zaškrtnol obe políčka, čiže ÁNO aj NIE, alebo ak nezaškrtnol ani jedno z uvedených políčok v otázke. Jednotlivé otázky sme rozdelili do šiestich premenných (vyššie spomenutých), a v každej z dimenzií sme spočítali súčet bodov podľa odpovedí žiakov. Následne sme vypočítali aritmetický priemer pre každú dimenziu samostatne. Vypočítané hodnoty sa sústreďovali v rozmedzí 4-12. Čím vyššiu hodnotu dimenzia získala, tým pozitívnejšia bola klíma v triede, a naopak, čím nižšie hodnoty daná dimenzia preukázala, tým bola klíma triedy slabšia.

Pri porovnaní hodnôt interakčného štýlu učiteľa so sociálnou klímou triedy sme získané údaje spracovali pomocou štatistického programu, kde sme použili matematicko-štatistickú metódu - Spearmanov korelačný koeficient. Štatistickú významnosť sme zisťovali na 1% ($p \leq 0,01$) a 5% ($p \leq 0,05$) hladine významnosti.

Výsledky

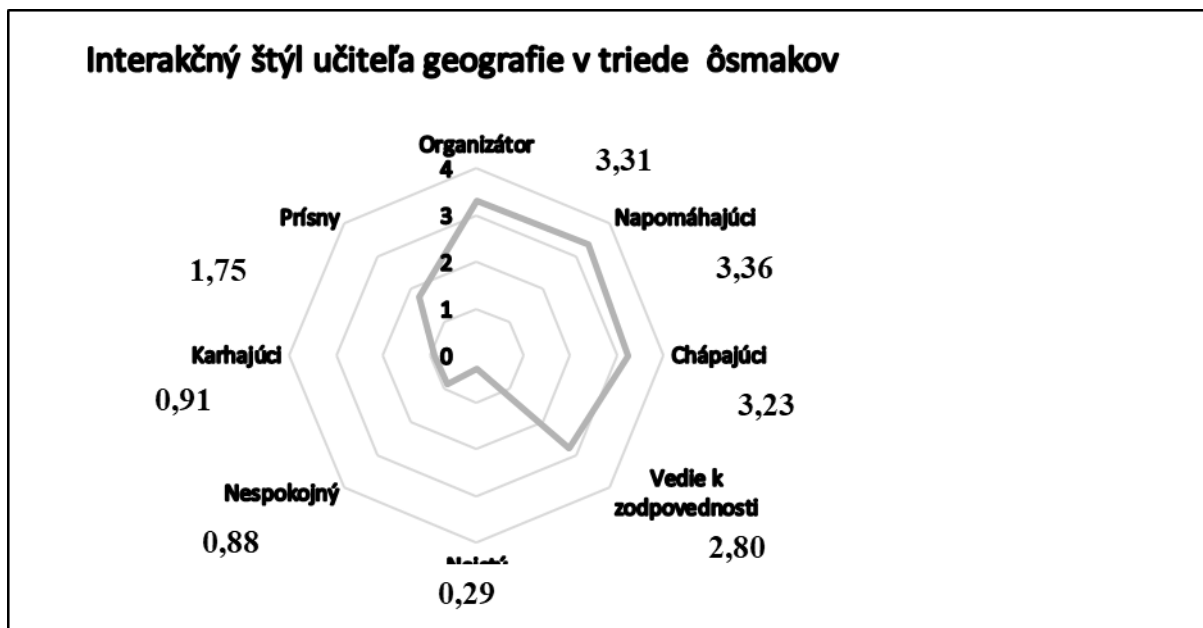

Obr. 1 Interakčný štýl učiteľa geografie hodnotený žiakmi z triedy 7. ročníka

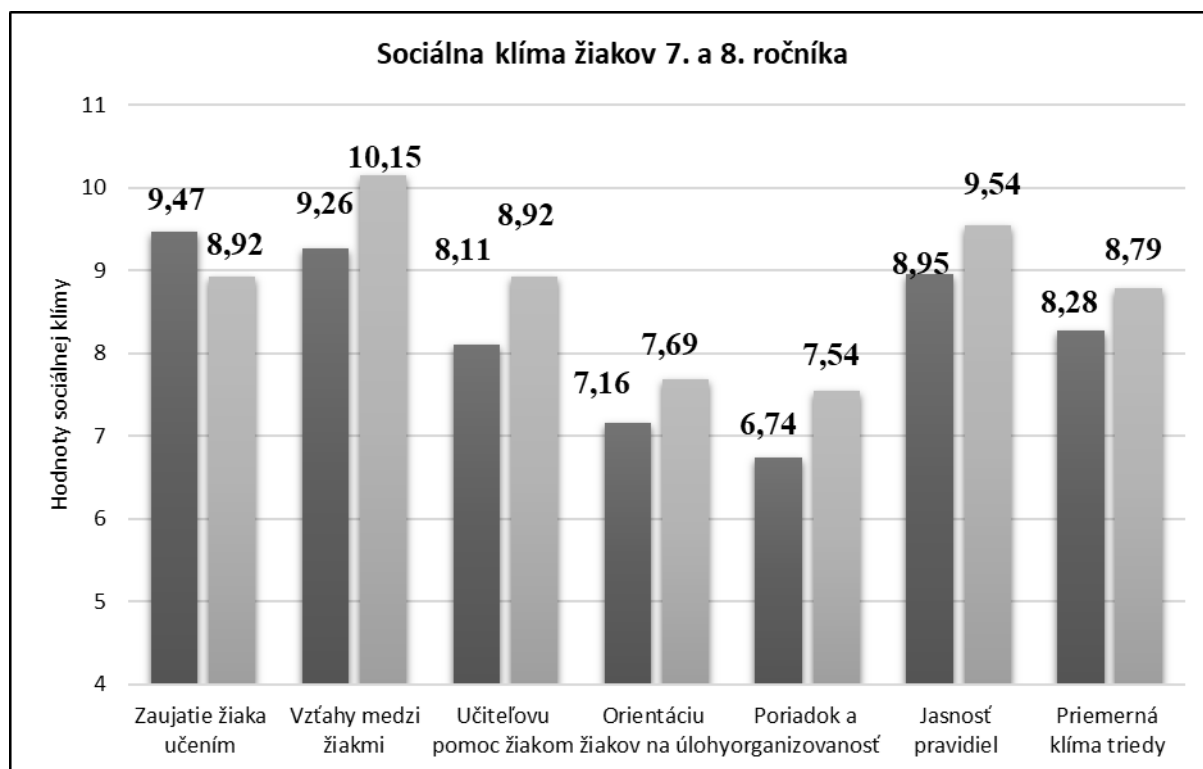
Dimenzie „*chápajúci*“ a „*napomáhajúci*“ dosahujú najvyššie hodnoty, čo znamená, že učiteľ je triedou charakterizovaný ako dobrý učiteľ z hľadiska napomáhania a dokáže svojich žiakov pochopiť v rôznych oblastiach počas hodiny, ale aj mimo nej (obr. 1). Taktiež dobré hodnoty pozorujeme v dimenziách „*organizátor*“ a „*vedie k zodpovednosti*“. Učiteľa tak môžeme označiť okrem nápomocného a chápaného aj ako dobrého organizátora a osobnosť, ktorá vedie svojich žiakov k zodpovednosti. V ľavej časti obrázka, kde sa nachádzajú negatívne vlastnosti, skúmaný učiteľ geografie nedosahuje vysoké hodnoty, skôr naopak, tie minimálne. Vyššie hodnoty dosiahla len dimenzia „*prísny*“, ale jeho hodnota dosahuje len 1,30, čo považujeme za akceptovateľné. Z celkového hľadiska je učiteľ u žiakov obľúbený, čo samozrejme formuje aj interakciu medzi učiteľom a žiakom a tvorí priaznivú klímu triedy.

Najvyššie hodnotená dimenzia bola „*napomáhajúci*“, na ktorý úzko nadviazali aj dimenzie „*organizátor*“ a „*chápajúci*“. Čo sa týka dimenzií „*vedie k zodpovednosti*“, dosiahol taktiež dobré výsledky hodnotenia. Môžeme tak predpokladať, že skúmaný učiteľ geografie je svojimi žiakmi chápaný ako dobrý organizátor, napomáhajúci učiteľ, ktorý svojich žiakov dokáže chápať a zároveň aj viesť k zodpovednosti. Naopak, v druhej polovici grafu, v dimenzii „*neistý*“, dosiahol učiteľ minimálnu hodnotu. Trieda ho nevníma ako neistého, ale naopak, ako učiteľa, ktorý si v každej situácii dokáže nájsť riešenie. Dimenzie „*nespokojný*“ a „*karhajúci*“ dosiahli vyššie hodnoty ako sme očakávali. Pravdepodobne nastali počas vyučovania situácie, kedy učiteľ pôsobí nespokojne, dokonca sa môže prikloniť aj ku karhaniu žiakov. Dimenzia „*prísny*“ dosiahol vyššie hodnotenie ako predchádzajúce 3

dimenzie, čo je z nášho pohľadu dobré, nakoľko každý učiteľ by mal disponovať určitou mierou prísnosti (obr. 2).

Obr. 2 Interakčný štýl učiteľa geografie hodnotený žiakmi 8. ročníka

Obr. 3 Porovnanie hodnôt sociálnej klímy dosiahnuté respondentami z tried 7. a 8. ročníka

Tab. 1 Vzťahy medzi jednotlivými dimenziami interakčného štýlu učiteľa a premennými sociálnej klímy v triede 7. ročníka

Vzťahy medzi dimenziami interakčného štýlu a premennými sociálnej klímy triedy		Zaujatie žiaka učením	Vzťahy medzi žiakmi	Učiteľovu pomoc žiakom	Orientáciu žiakov na úlohy	Poriadok a organizovanosť	Jasnosť pravidiel
Organizátor	Spearmanovo rho	0,120	-0,104	-0,017	-0,086	-0,184	-0,396
	p-hodnota	0,626	0,673	0,945	0,725	0,451	0,093
	Počet	19	19	19	19	19	19
Napomáhajúci	Spearmanovo rho	0,244	-0,416	-0,084	-0,218	-0,273	-0,150
	p-hodnota	0,313	0,077	0,732	0,370	0,258	0,540
	Počet	19	19	19	19	19	19
Chápajúci	Spearmanovo rho	0,396	-0,414	-0,066	-0,005	-0,235	-0,141
	p-hodnota	0,093	0,078	0,787	2,985	0,333	0,564
	Počet	19	19	19	19	19	19
Vedie k zodpovednosti	Spearmanovo rho	0,257	-0,420	-0,055	-0,125	-0,241	-0,129
	p-hodnota	0,288	0,073	0,823	0,611	0,320	0,597
	Počet	19	19	19	19	19	19
Neistý	Spearmanovo rho	0,070	-0,123	0,383	0,008	0,244	0,419
	p-hodnota	0,775	0,617	0,106	0,973	0,313	0,074
	Počet	19	19	19	19	19	19
Nespokojný	Spearmanovo rho	-0,180	0,145	0,109	0,271	0,229	0,457
	p-hodnota	0,461	0,554	0,657	0,261	0,345	0,049*
	Počet	19	19	19	19	19	19
Karhajúci	Spearmanovo rho	-0,298	0,230	-0,111	0,073	0,062	0,486
	p-hodnota	0,215	0,343	0,651	0,766	0,801	0,035*
	Počet	19	19	19	19	19	19
Prísny	Spearmanovo rho	-0,025	-0,123	-0,211	0,266	0,156	0,389
	p-hodnota	0,918	0,615	0,386	0,271	0,524	0,100
	Počet	19	19	19	19	19	19

Tab. 2 Vzťahy medzi dimenziami interakčného štýlu a premennými sociálnej klímy v triede (8. ročník)

Vzťahy medzi dimenziami interakčného štýlu a premennými sociálnej klímy triedy		Zaujatie žiaka učení	Vzťahy medzi žiakmi	Učiteľovu pomoc žiakom	Orientáciu žiakov na úlohy	Poriadok a organizovanosť	Jasnosť pravidiel
Organizátor	Spearmanovo rho	-0,016	-0,029	0,301	0,018	-0,340	-0,032
	p-hodnota	0,958	0,925	0,318	0,954	0,256	0,917
	Počet	13	13	13	13	13	13
Napomáhajúci	Spearmanovo rho	0,006	0,051	0,112	0,041	-0,270	-0,202
	p-hodnota	0,983	0,869	0,716	0,893	0,373	0,508
	Počet	13	13	13	13	13	13
Chápajúci	Spearmanovo rho	-0,311	0,153	0,009	-0,166	-0,111	-0,103
	p-hodnota	0,301	0,617	0,976	0,589	0,718	0,737
	Počet	13	13	13	13	13	13
Vedie k zodpovednosti	Spearmanovo rho	0,159	0,033	-0,009	-0,106	-0,227	0,011
	p-hodnota	0,603	0,914	0,976	0,729	0,456	0,971
	Počet	13	13	13	13	13	13
Neistý	Spearmanovo rho	-0,080	-0,049	0,336	0,015	0,084	0,194
	p-hodnota	0,877	0,874	0,262	0,961	0,785	0,525
	Počet	13	13	13	13	13	13
Nespokojný	Spearmanovo rho	0,111	-0,116	0,262	-0,109	0,077	0,448
	p-hodnota	0,718	0,705	0,388	0,722	0,802	0,125
	Počet	13	13	13	13	13	13
Karhajúci	Spearmanovo rho	0,281	-0,084	0,439	0,177	0,169	0,599
	p-hodnota	0,352	0,784	0,134	0,563	0,582	0,031*
	Počet	13	13	13	13	13	13
Prísny	Spearmanovo rho	0,498	0,060	0,779	0,475	-0,220	0,303
	p-hodnota	0,083	0,845	0,002**	0,101	0,469	0,314
	Počet	13	13	13	13	13	13

V hodnotách jednotlivých premenných sociálnej klímy výrazné rozdiely nevidujeme. Triedy sa reprezentujú priemernou sociálnou klímou. Jeden z výraznejších rozdielov môžeme pozorovať v premennej „vzťahy medzi žiakmi“, v ktorej trieda z 8. ročníka dosahuje hodnoty pozitívnej klímy, za ktorou trieda 7. ročníka zaostáva. Jednotlivé rozdiely v spomínaných premenných môžu byť spôsobené ročníkovým rozdielom medzi skúmanými triedami. Lepšie

vzťahy v triede (8.ročník) sú pravdepodobne dosiahnuté na základe ich dlhšieho spoznávania sa v školskom prostredí a, naopak, zaujatie žiaka učením prevláda v triede (7. ročník), kde predpokladáme, že mladší žiaci sú učením a spoznávaním nového viac zaujatí ako starší žiaci. Najnižšie hodnoty, a teda aj najnegatívnejšiu klímu, dosiahli triedy v premenných „*poriadok a organizovanosť*“ a „*orientáciu žiakov na úlohy*“ (obr. 3).

V triede 7. ročníka pozorujeme len dva vzťahy, ktoré sú štatisticky významné na 5% hladine štatistickej významnosti. Ide o vzťahy medzi dimenziou interakčného štýlu „*nespokojný*“ a premennou „*jasnosť pravidiel*“, ktorá je interpretovaná strednou závislosťou, rovnako ako vzťah medzi dimenziou „*karhajúci*“ a „*jasnosť pravidiel*“ (tab. 1). Hladinu 5% štatistickej významnosti sme evidovali medzi dimenziou „*karhajúci*“ a premennou „*jasnosť pravidiel*“. Rovnako môžeme interpretovať aj štatistickú významnosť na 1% hladine medzi dimenziou „*prísny*“ a premennou „*učiteľovu pomoc žiakom*“, ktorej vzťah sa javí ako vysoká závislosť (tab. 2).

Diskusia

Cieľom nášho výskumu bolo zistiť interakčného štýl učiteľa a sociálnu klímu v triedach starších žiakov. Na základe výsledkov nášho výskumu môžeme deklarovat', že žiaci z triedy (7. ročníka) a (8.ročníka) hodnotili svojho učiteľa geografie z hľadiska interakčného štýlu pozitívne v dimenziách (organizátor, napomáhajúci, chápaný a vedie k zodpovednosti). Naopak, zvyšné negatívne dimenzie (neistý, nespokojný, karhajúci a prísny) dosahovali minimálne hodnoty. V dimenziách „*napomáhajúci*“, „*chápaný*“ a „*vedie k zodpovednosti*“ má náš skúmaný učiteľ viditeľne lepšie hodnotenie ako učiteľ vo výskume Bendíkovej (2016). Môžeme tak predpokladať, že v našom výskume je učiteľ chápaný ako lepšie chápaný k svojim žiakom a nápomocný. Zároveň je lepšie vnímaný ako učiteľ, ktorý sa snaží svojich žiakov viesť k zodpovednosti počas vyučovania, ale aj mimo neho. O podobný výskum sa opierala aj Bendíková (2016), ktorá skúmala interakčný štýl učiteľa na strednej zdravotníckej škole nachádzajúcej sa v Prešove. Myslíme si, že výrazne odlišné hodnotenie môže byť spôsobené väčším počtom voliacich respondentov vo výskume Bendíkovej (2016), ako to bolo v našom výskume. Obe výskumy boli zamerané na mužské pohlavie učiteľa. Rozdiely v hodnotení môžu byť spôsobené tým, že výskum Bendíkovej (2016) hodnotilo viac respondentov a nejednalo sa o učiteľa geografie, ale občianskej náuky. Sociálnou klímou sa zaoberalo vo svojich výskumoch už množstvo autorov, akými sú Pánisová (2012), Vašašová a Petřík (2019), Dupkalová a Krajčová (2012), Jenčíková (2019) a niektorí zistili, že sociálna klíma je významne ovplyvnená aj samotným žiackym kolektívom a vzájomnými vzťahmi

medzi žiakmi, nevynímajúc integrovaných žiakov (Olekšák, Nemček, Ruman, 2022; Skovajsová, Nemček, Bumbera, 2022; Mészárosová, Nemček, 2022). Ďalší výskum bol evidovaný autorkami Heinzová a Kubejová (2020), ktoré sa zaoberali výskumom interakčného štýlu v kontexte s črtovou emocionálnou inteligenciou. Pri interakčnom štýle sme sa opierali a porovnávali náš výskum aj s výskumom Gavoru (2003), ktorý zisťoval a porovnával výsledky učiteľov na vybraných gymnáziách. Prvé 4 dimenzie „organizátor“, „napomáhajúci“, „chápajúci“ a „vedie k zodpovednosti“ majú v našom výskume takmer totožné hodnoty bez väčších rozdielov až na dimenziu „organizátor“, kde vidíme menší rozdiel v hodnotách. Na rozdiel od výskumu Gavoru (2003), ktorý má výrazne nižšie hodnotenie v spomínaných sektoroch si myslíme, že žiaci 7. a 8. ročníka svojho učiteľa geografie vnímajú veľmi priaznivo ako dobrého organizátora, či chápaného a napomáhajúceho učiteľa, ktorý ich vedie k zodpovednosti. Potvrdili sme, že trieda staršieho ročníka (8. ročník) má lepšie vzťahy v triede a poukazujú na lepšiu jasnosť pravidiel z hľadiska budovania ich klímy. Dupkalová a Krajčová (2012) vo svojom výskume dosiahli najlepšie hodnotenú klímu v premennej „učiteľova pomoc žiakom“, kde dosiahli nadpriemernú hodnotu 10,64. Jenčíková (2019), ktorá skúmala sociálnu klímu na strednej škole v rôznych ročníkoch zistila, že v triede prvého ročníka na hodine ekonomiky dosiahla najpozitívnejšiu klímu vo svojom výskume v premennej „pomoc žiakom“, ktorá so pohybovala na hodnote 10,37. Najnižšie hodnoty v našom výskume môžeme pozorovať v premennej „poriadok a organizovanosť“, kde sociálna klíma dosiahla hodnotu len 6,74, čo jasne značí o negatívnej klíme v konkrétnom sektore. Vo vzťahoch medzi dimenziami a premennými interakčného štýlu učiteľa a sociálnej klímy v triede 7. ročníka pozorujeme len dva vzťahy, ktoré sú štatisticky významné na 5 % hladine štatistickej významnosti. Ide o vzťahy medzi dimenziou interakčného štýlu „nespokojný“ a premennou „jasnosť pravidiel“, ktorá je interpretovaná strednou závislosťou, rovnako ako vzťah medzi dimenziou „karhajúci“ a „jasnosť pravidiel“. Štatistickú významnosť sme zistili medzi dimenziou „nespokojný“ a premennou „jasnosť pravidiel“ rovnako, ako vo výskume Vašašová a Petřík (2019), ktorí uvádzajú, že vzťah vnímajú pozitívne, nakoľko čím menšie hodnoty v dimenzii „nespokojný“ učiteľ dosiahol, tým lepšie bola hodnotená premenná „jasnosť pravidiel“. Vzťahy medzi dimenziami interakčného štýlu učiteľa geografie a premennými v sociálnej klíme triedy (7.ročníka) a (8. ročníka) sme dospeli k záveru, že štatisticky významné vzťahy medzi dimenziami a premennými sme dosiahli v oboch skúmaných triedach, čím môžeme potvrdiť, že učiteľ má vplyv na budovanie klímy triedy.

Záver

Na základe výsledkov nášho výskumu môžeme deklarovat', že žiaci z triedy 7. ročníka a 8.ročníka hodnotili svojho učiteľa geografie z hľadiska interakčného štýlu pozitívne v dimenziách organizátor, napomáhajúci, chápujúci a vedie k zodpovednosti. Naopak, zvyšné negatívne dimenzie neistý, nespokojný, karhajúci a prísny, dosahovali minimálne hodnoty. Potvrdili sme, že trieda 8. ročníka má lepšie vzťahy v triede a poukazujú na lepšiu jasnosť pravidiel z hľadiska budovania ich klímy. Pre učiteľa je v praxi potrebné poznať postoje žiakov k učiteľovi a poznať sociálnu klímu triedy v ktorej učiteľ vedie výchovno-vzdelávací proces. Získanými výsledkami odporúčame nie len skúmanému učiteľovi, ale aj iným, prípadne budúcim učiteľom, aby dokázali svoj interakčný štýl identifikovať a prostredníctvom neho správne pôsobiť na budovaní sociálnej klímy triedy.

Literatúra

1. BENDÍKOVÁ, M., 2016. *Interakčný štýl učiteľa občianskej náuky*. Diplomová práca. Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta humanitných a prírodných vied.
2. DUPKALOVÁ, M., KRAJČOVÁ, N., 2015. *Interakčný štýl učiteľa a sociálna klíma v školskej triede*. Prešov: Expres Print. ISBN 978-80-89353-13-2.
3. DRLÍKOVÁ, E. et al., 1992. *Učiteľská psychológia*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo. ISBN 80-08-0043-9.
4. GAVORA, P., 2010. *Akí sú moji žiaci*. Bratislava: Enigma. ISBN 80-7094-335-1.
5. GAVORA, P., 2003. *Učiteľ a žiaci v Komunikácii*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave. ISBN 80-223-1716-0.
6. GAVORA, P., MAREŠ, J., BROK, P., 2003. Adaptácia dotazníka interakčného štýlu učiteľa. *Pedagogická revue*, 55(2), 126-145. ISSN 1335-1982.
7. HEINZOVÁ, Z., KUBEJOVÁ, S., 2020. Interakčný štýl učiteľa v kontexte s črtovou emocionálnou inteligenciou. *Pedagogika*, 11(3), 139-150.
8. HORŇÁKOVÁ, M., 2019. *Školská trieda ako učiace sa spoločenstvo* [online]. Inklukoalícia [cit. 01.12.2022]. Dostupné na: <https://www.inklukoalicia.sk/skolska-trieda-ako-uciace-sa-spolocenstvo/>
9. JENČÍKOVÁ, M., 2019. *Hodnotenie sociálnej klímy triedy žiakmi na ekonomických predmetoch strednej odbornej školy*. Nad Váhom: Rigorózna práca. Vysoká škola DTI.
10. KOŠTRNOVÁ, D., 2014. *Tvorba a rozvoj pozitívnej klímy v triede*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum.

11. LAŠEK, J., MEREŠ, J., 1991. Jak změřit sociální klima třídy. *Pedagogická revue: časopis pre otázky pedagogickej teórie, praxe a psychológie*, 43(6), 401-410.
12. MAINHARD, T. M. et al., 2012. Mapping control and affiliation in teacher-student interaction with State Space Grids. *Teaching and Teacher Education*, 28(7), 1027-1037.
13. MÉSZÁROSOVÁ, N., NEMČEK, D., 2022. Názory žiakov športových a nešportových tried na inklúziu žiaka s telesným postihnutím v telesnej a športovej výchove. *Telesná výchova & šport*, 32(2), 27-37.
14. NEMČEK, D., 2022. Children's attitudes towards inclusion of visually impaired students in physical education classes: gender differences. *Physical Education Theory and Methodology*, 22(3), 423-429.
15. OLEKŠÁK, O., NEMČEK, D., RUMAN, D., 2022. Children's attitudes towards inclusion of visually impaired pupil in physical education lessons from the point of pupils' experience. *Sport and Society*, 22(1), 1-7
16. PÁNISOVÁ, M., 2012. *Vplyv kooperatívneho učenia v telesnej a športovej výchove na zmenu sociálnej klímy triedy*. Bratislava. Dizertačná práca. Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta telesnej výchovy a športu.
17. PETLÁK, E. et al., 2005. *Kapitoly zo súčasnej didaktiky*. Bratislava: IRIS. ISBN 80-89018-89-0.
18. RIMM-KAUFMAN, S., SANDILOS, L., 2010. *Improving Students' Relationships with Teachers to Provide Essential Supports for Learning* [online]. Washington [cit.01.12.2022]. Dostupné na: <https://www.apa.org/education-career/k12/relationships>
19. SKOVAJSOVÁ, P., NEMČEK, D., BUMBERA, P., 2022. Názory žiakov štátnej a cirkevnej školy na inkluzívne vyučovanie telesnej a športovej výchovy. *Telesná výchova & šport*, 32(1), 46-57.
20. VÁGNEROVÁ, V., 2000. *Vývojová psychologie*. Praha: Portál. ISBN 8071783080.
21. VAŠAŠOVÁ, Z., PETRÍK, Š., 2019. Interakčný štýl učiteľa a sociálna klíma v triede. *Edukácia. Vedecko-odborný časopis*, 3(1), 216-226.

Summary

The teacher's interactional style and the social climate of the classroom for older students

Martina Luptáková, Milan Havrilko

The aim of the paper was to find out the knowledge about the relationship between the teacher's interaction style and the social climate in the classes of older students. The research was carried out in geography lessons and was attended by pupils of older school age, more precisely pupils from the seventh grade with numeracy (n=19) and from the eighth grade (n=13) from the private elementary school of Baikalska with general intellectual gifts. To collect research data, we used standardized Questionnaire on Teacher interaction (QTI) questionnaires, we investigated the teacher's interaction style and the Classroom Environment Scale (CES) the social climate of the classroom. We found statistically significant relationships at the level of 5% statistical significance among students in the eighth grade. We recorded a 5% statistical significance between the dimension "reprimanding" and the variable "clarity of rules" and a 1% statistical significance between the dimension "strict" and the variable "teacher's help to students". Seventh grade students reached the 5% level of statistical significance between the dimensions "dissatisfied" and the variable "clarity of rules" and also between the dimension "reprimanding" and the variable "clarity of rules". The remaining relationships between dimensions and variables were statistically insignificant.

Keywords: social climate of the classroom, teacher's interactional style, older school age

Mgr. MARTINA LUPTÁKOVÁ, PhD. (*1984) – zaoberá sa problematikou pedagogiky a didaktiky školskej telesnej výchovy.

Mgr. MILAN HAVRILKO (*1998) - absolvent študijného programu učiteľstvo telesnej výchovy a geografie v roku 2022 na FTVŠ UK v Bratislave.